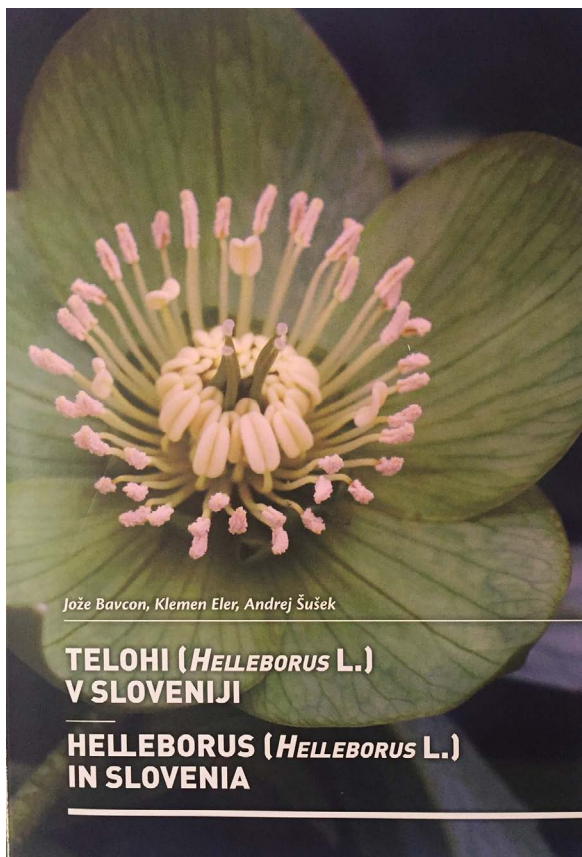

Prikaz knjige / Book review

Telohi (*Helleborus* L.) v Sloveniji - Helleborus (*Helleborus* L.) in Slovenia, autori: Jože Bavcon, Klemen Eler, Andrej Šušek, Botanični vrt, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana, Tiskarna Pleško d.o.o., 205 str. ISBN: 978-961-6822-15-2.

Monografija „Telohi v Sloveniji - Helleborus (*Helleborus* L.) in Slovenia“, uvaženih slovenskih znanstvenika Jože Bavcon i Klemena Elera (s Univerze u Ljubljani) te Andreja Šušeka (s Univerze u Mariboru) objavljena je 2012. godine u izdanju Botaničkog vrta Univerze u Mariboru. Knjiga je otisnuta na 205 stranica u koloru. Na sustavan i znanstven način se obrađuju biološke i hortikulturene karakteristike kukurijeka na slovenskom i engleskom jeziku. Recenzenti monografije su bili priznati slovenski znanstvenici prof. dr. Franc Batič, dr. sc. Nada Praprotnik i prof. dr. sc. Aleksander Šiftar.

Knjiga je podijeljena na sljedeća poglavlja: Taksonomska pripadnost roda, Raznolikost kukurijeka u Sloveniji, Važnost prizemnih listova kod determinacije vrsta kukurijeka, Crni kukurijek - Raznolikost u Sloveniji, Raširenost kukurijeka u Sloveniji i Indeks.

U uvodnom dijelu monografije autori navode da u Sloveniji raste pet vrsta kukurijeka i da je njihova zaštita kroz uzgoj neobično važna u budućnosti.

O ovom rodu je malo spoznaja, a pionirska istraživanja su provedena davne 1969. godine. U knjizi se na prikladan, sistematičan i detaljan način obrađuju biološke i hortikulturene karakteristike navedene vrste.

U prvom poglavlju se pojašnjava taksonomska podjela roda, vrlo detaljno i sustavno, koristeći se obimnom botaničkom literaturom i navođenjem brojnih autora, uz opisivanje pojedinih grupa podrodova i s navođenjem latinskih naziva vrsta kukurijeka. Daje se i prikaz unutargeneričke filogenije. Na kraju poglavlja dana je i korištena literatura.

U drugom poglavlju Raznolikost kukurijeka u Sloveniji se govori o vrlo velikom broju autohtonih vrsta biljaka. Rod kukurijeka je raširen u srednjoj i južnoj Europi do zapadne Azije. U Sloveniji je zabilježeno pet vrsta koje rastu od primorja do prekomurja. Potom se opisuju specifičnosti pojedinih vrsta i varijabilnosti koje se javljaju u prirodi. Spominje se da je oblik i veličina cvjeta vrlo raznolika osobina koja je značajna za ukrasnu hortikulturu i buduće oplemenjivanje. U povijesti uzgoja kukurijeka u Sloveniji navodi se da su se oni uzgajali i prodavali prije drugog svjetskog rata, te iz nekadašnje Austro-Ugarske izvozili u Englesku. O vrstama kukurijeka se navode i podaci nađeni u arhivskim spisima. Potom se morfološki opisuju pojedine vrste, upotreba i toksičnost.

Razmatra se i cvatnja pojedinih vrsta, budući da je oblik cvjeta i dužina trajanja bitna u hortikulturi i primjeni. Autori navode da vrsta *H. niger* u trenutku cvatnje nije osjetljiva na niske temperature, premda to nije karakteristično za sve vrste kukurijeka. Strategija vrste se ogleda u tome da kroz snijeg najprije probije cvijet pa kada okopni pojave se i listovi. Pojašnjava se i prilagodljivost morfološke građe vrste na nepovoljne okolišne uvjete za vrstu, kao i način cvatnje za svaku vrstu pojedinačno. Potom se objašnjava razvoj biljke iz sjemena u prirodi, principi uzgoja, razmnožavanja i štetnici. Kod raznolikosti kukurijeka autori naglašavaju važnost terenskog istraživanja jer je varijabilnost morfoloških osobina ovih vrsta velika. Daje se sadašnji i povijesni pregled o zapažanju raznolikosti vrsta, različitih istraživača, što je vrlo važno kod različitih komparacija u znanstvenom radu. I na kraju ovog poglavlja autori nam daju popis korištene literature.

U trećem poglavlju razmatra se značaj prizemnih listova kod determinacije vrste. Problematika determinacije ogleda se u tome

jer zbog preklapanja areala dolazi i do križanja. Za determinaciju vrste autori su koristili metode numeričke taksonomije na podacima sabranim na herbariziranom biljnom materijalu, koji se sabirao na više lokacija na području Slovenije. Prikazani su i rezultat istraživanja na pregledan i jasan način te oni mogu koristiti prilikom determinacije.

U četvrtom poglavlju se govori o raznolikosti crnog kukurijeka u Sloveniji. Autor na početku daje areal rasprostranjenosti vrste i raširenost u različitim šumskim zajednicama. Kod opisa morfoloških karakteristika vrlo detaljno i pregledno opisuje vrste, a koristi se i drugim literaturnim izvorima. Objasňuje se rast i razvoj kukurijeka, cvatnja i oprašivanje. Zanimljiva je i detaljna analiza načina oprašivanja.

Potom se daje analiza fenotipske raznolikosti vrste, lokaliteti na kojima je provedeno istraživanje. Prilikom istraživanja u svakoj populaciji je analizirano 18 fenotipskih karakteristika: 14 kvantitativnih i četiri kvalitativne.

Kod uporabe rezultata dr. Šušek navodi da je crni kukurijek vrlo popularna ukrasna vrsta, a njegova popularnost je ovisna o mnogim čimbenicima: dostupnosti drugih vrsta na tržištu, gospodarskom rastu, unapređenju tehnologije uzgoja, kupovnoj moći i ponudi atraktivnih sorti. Uzgoj je ovisan o raspoloživim genetskim resursima. U oplemenjivanju vrste bilo bi potrebno

povećati visinu stabljike, broj cvjetova, veličinu cvjetova, prilagodljivost za različite načine uzgoja, otpornost na bolesti i štetnike itd.

U zadnjem poglavlju je za svaku vrstu kartografski prikazana njena rasprostranjenost na području Republike Slovenije.

Autori su u ovoj monografiji na uspješan način iznijeli vlastita znanstvena istraživanja o biološkim i hortikulturnim karakteristikama roda *Helleborus* L. u Sloveniji. Monografija je pisana sustavno, jasno i detaljno te posjeduje znanstvena obilježja. Knjiga je podijeljena u sedam temeljnih poglavlja na slovenskom i usporedno na engleskom jeziku. Fotografije, sheme, tablice i slike su izvrsne kvalitete i logično prate tekst, koji je pisan pristupačnim i jasnim stilom. Na kraju svakog poglavlja dan je popis korištene literature. Literatura je ispravno odabrana i aktualna za obrađenu tematiku. Monografija može koristiti znanstvenicima i praktičarima iz bioloških i biotehničkih područja kao i studentima biologije te ukrasne hortikulture, na magistarskim i doktorskim studijima kao predložak za razvijanje interesa za znanstveno istraživanje, sustavnost, pedantnost i primjenu znanstvenih podataka. Preporučujem ju nastavnicima na visokoškolskim ustanovama za korištenje (kao dodatnu literaturu) iz modula koji obrađuju tematiku primjene i proizvodnje ukrasnog bilja.

Boris Dorbić (Veleučilište Marko Marulić u Kninu, Odjel Poljoprivreda krša, Petra Krešimira IV 30, HR-22300 Knin, Hrvatska; bdorbic@veleknin.hr)